

UTARBEIDET AV DET NASJONALE FORELDREUTVALGET
FOR BARNEHAGER (FUB) 2012

Veiledningshefte for foreldre om
lokale foreldreutvalg for barnehager

Foreldrenes medvirkning i barnehagen

Foreldre er en viktig ressurs for barnehagen

Innledning:

«Et samfunn som setter pris på sine barn, må ta godt vare på deres foreldre.»

Hva er et lokalt foreldreutvalg? Hvorfor er det viktig å etablere et slikt utvalg i hver kommune? Hvordan går man fram?

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) er et nasjonal og overordnet organ. Vi ønsker å være pådriver for at det opprettes lokale foreldreutvalg i alle landets kommuner. Det er både nyttig, nødvendig og viktig at barnehageforeldre engasjerer seg i barnehagens indre liv og videre utvikling. FUB mener at foreldre sammen kan få en betydningsfull og avgjørende stemme inn mot lokale politikere og myndigheter i viktige barnehagespørsmål.

FUB ble opprettet 1. august 2010 og oppnevnes av Kongen i statsråd for perioder på fire år, og består av leder, fem medlemmer og et møtende varamedlem. Utvalget kan representere foreldrene nasjonalt i ulike høringer og arbeider.

Det er utvalgets hovedmålsetting å fremme samarbeid mellom barnehage og hjem, for at alle barn i barnehage får et best mulig tilbud. Et godt samarbeid kan utjevne sosiale forskjeller og bidra til en god overgang fra barnehage til skole. FUB skal også ivareta foreldrenes interesser i barnehagesammenheng, og vil styrke foreldreengasjementet og foreldreinnflytelsen i barne-

hagen blant annet gjennom informasjon og veiledning overfor foreldrene.

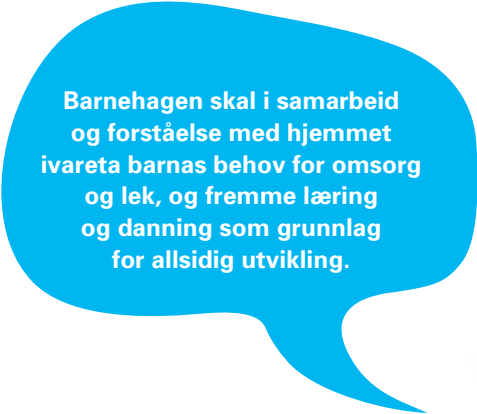
Det er kommunen som har det fulle og hele ansvaret for barnehagene, både hva angår finansiering, plassering, kvalitet og innhold. Derfor er det viktig at det er en tydelig og klar foreldrestemme som er med på å påvirke hvor barnehager skal bygges, kvaliteten på tilbudet og hvor mye som skal bevilges til barnehagedriften.

Gjennom et godt samarbeidsklima mellom foreldrene og barnehageansatte øker kvaliteten på tilbudet, og det viktigste samfunnet kan gi barn i dag er kvalitativt gode barnehager.

Lykke til med arbeidet!

Oslo, 2012

*Foreldreutvalget for barnehager
v/Lena Jensen
leder*

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Hva sier barnehageloven?

BARNEHAGELOVENS FORMÅLPARAGRAF

I barnehagelovens § 1. *Formål*, første avsnitt, står det:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Lovhjemmelens første setning betyr i praksis at alt arbeidet vedrørende barnet i barnehagen skal utføres i samarbeid og forståelse med hjemmet.

Hvordan barnehagene oppfyller lovens krav i formålsparagrafen varierer fra barnehage til barnehage. Den enkelte barnehage bør ha en strategi for hvordan samarbeidet med foreldrene ivaretas og sikres.

BARNEHAGELOVENS INNHOLDSPARAGRAF

I barnehagelovens § 2 *Innhold*, siste avsnitt, står det:

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

Det er altså hjemlet i lov at foreldrene, ved foreldrenes representanter i barnehagens samarbeidsutvalg, skal være med å fastsette barnehagens pedagogiske årsplan.

BARNEHAGELOVENS BESTEMMELSE OM FORELDRENES MEDVIRKNING

I barnehagelovens § 4 *Foreldreråd og samarbeidsutvalg* står det:

For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg.

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Er det i forskrift etter § 15 satt maksimalgrense for foreldrebetaling, kan bare foreldrerådet samtykke i foreldrebetaling ut over dette.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene.

Barnehageeieren skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget.

Barnehageloven hjemler at det skal være et foreldreråd og et samarbeidsutvalg i alle barnehager, men loven har ingen bestemmelse for at det skal opprettes et foreldrenes arbeidsutvalg (FAU), slik Opplæringsloven gjør i forhold til skolen.

Loven har heller ingen hjemmel for at det skal opprettes lokale utvalg for foreldre med barn i barnehage i den enkelte kommune. Det nasjonale Foreldreutvalget for barnehager, FUB, har allikevel en ambisjon om at det opprettes lokale foreldreutvalg i alle landets kommuner, og ønsker å være en pådriver for å nå dette målet.

Hva er et lokalt foreldreutvalg?

ET LOKALT FORELDREUTVALG

Kommuner av en viss størrelse og med mange barnehager, må finne ut av hvor mange representanter det er hensiktsmessig å ha i et lokalt foreldreutvalg. Et utvalg med mange representanter kan bli vanskelig å administrere på en god måte. Dessuten bør det legges føringer for at sammensetningen av et lokalt FUB representerer ulike barnehagetyper i kommunen.

Et lokalt foreldreutvalg kan oppnevnes på forskjellige måter:

- av foreldrene selv
- av kommunen ved for eksempel rådmann og/eller ordfører
- av en lokal «aksjonsgruppe»

Se for øvrig mer om utvalgets sammensetning på side 14.

HVEM SKAL SITTE I DET LOKALE FORELDREUTVALGET?

Medlemmene til det lokale utvalget kan velges blant foreldrerepresentanter ved de forskjellige barnehagenes arbeidsutvalg (FAU) eller samarbeidsutvalg (SU).

Medlemmene til det lokale utvalget bør velges av barnehagens forelderåd.

Hvorfor er det viktig?

LOKALT FORELDREUTVALG ER VIKTIG FORDI:

- foreldrene representerer barnas stemme inn i barnehagene
- foreldrene kan sette aktuelle temaer på dagsorden, også temaer som andre ikke nødvendigvis ser
- ivaretar formålsparagrafen i barnehageloven § 1. *Formål*
- kan sikre en mer likeverdig kvalitet i alle barnehager i kommunen
- kan utjevne sosiale ulikheter
- et godt samarbeid mellom foreldre og barnehageansatte påvirker kvaliteten i barnas tilbud, noe som igjen preger barnas utvikling og læring

LØFTE FREM FORELDRESTEMMEN

Foreldrestemmen, spesielt til foreldre med barn i barnehage, har hatt en tendens til å være lite hørbar. Med et lokalt foreldreutvalg kan barnehageforeldre få løftet stemmen sin på kommunenivå og gjøre den hørlig, blant annet for å styrke foreldrenes mulighet til å påvirke utviklingen av barnehagesektoren.

Foreldre er like forskjellige som folk flest og har ulike ståsted og behov. Hva er det likevel foreldre har til felles og som blir et viktig argument for at kommunen oppretter et lokalt FUB?

Det alle foreldre har til felles i forhold til egen barnehage er:

- Kvalitet
- Sikkerhet
- Åpningstider
- Barnehagens innhold/temaer

Alle lokale FUB bør ha en felles plattform å arbeide ut i fra, og den bør handle om barnets beste. Det lokale FUB kan da bli et felles forum og lyttepost for barnehageforeldre, og et organ hvor foreldrene sammen med kommuneadministrasjonen kan finne gode løsninger som er bra for barnehagebarna. Slik sett blir det lokale FUB også et organ som fungerer som talerør for kommunens barnehageforeldre

For kommuneadministrasjonen og lokalpolitikerne kan det være en stor fordel å ha en organisert foreldregruppe som medspiller og part å forholde seg til.

FORELDRENES ENGASJEMENT.

Foreldrenes engasjement i spørsmål om kvalitet og innhold er økende. Etter at bestemmelsen om retten til barnehageplass ble vedtatt i barnehageloven, og Norge har fått tilnærmet full barnehagedekning, er det ikke lenger nødvendig for foreldrene å bruke like mye tid og energi på å skaffe seg en barnehageplass til barnet sitt. Foreldrenes fokus rettes i økende grad mot barnehagens innhold og kvalitet. Dette er bra, og medfører at foreldrene langt oftere etterlyser bedre kvalitet. Foreldrenes engasjement og oppmerksomhet rundt kvaliteten i barnehagetilbudet er viktig, og foreldrene må bruke sin stemme til å formidle dette til kommunens ansvarlige og folkevalgte.

Hvordan gå fram?

SKAL INITIATIVET KOMME FRA KOMMUNEN ELLER FORELDRENE?

Det viktigste er kanskje ikke hvem som initierer et lokalt foreldreutvalg, men at et slikt utvalg kommer på plass. Det er av stor betydning at et lokalt foreldreutvalg får en forankring i kommunens administrative og politiske ledelse. Dersom kommunen er den som tar initiativet til et lokalt foreldreutvalg, er slik forankring allerede godt etablert. Er det foreldrene selv som setter i gang et lokalt utvalg, kan det være fornuftig å be om et møte med kommunens ledelse så tidlig i prosessen som mulig, slik at kontakten etableres og et samarbeid etter hvert kan utvikles. At kommunen imøtekommer foreldrenes initiativ og gir foreldreutvalget den legitimitet det har behov for allerede fra oppstarten, er av stor betydning for utvalgets videre utvikling.

Et konstruktivt og godt samarbeid mellom foreldreutvalget og kommuneadministrasjonen er viktig. Foreldreutvalget må ikke bare komme på banen i forbindelse med kampsaker, men det må legges opp til prosesser der foreldrene og kommunen sammen kan være i forkant og hvor foreldrene opplever en reell medvirkning. Blant annet bør foreldrene engasjere seg i innholdet og komme dypere inn i barnehagens pedagogiske og samfunnsmessige mandat. Sammen kan samarbeidspartene definere et godt innhold for lokalt FUB, for å skape engasjement hos foreldrene. Samarbeidet må bære prege av balanserte innspill, hvor begge parter bringer med seg saker til forhandlingsbordet. Skal et samarbeid mellom partene lykkes, må kommuneadministrasjonen åpne opp for og invitere til medvirkning. En god start på et fremtidig

samarbeid kan være å avklare gjensidige forventinger og hva som legges i gjensidig respekt.

Kommuneadministrasjonen er viktig som tilrettelegger for å engasjere og få med foreldre i det lokale FUB. Det ideelle er å få på plass et tre-part-samarbeid; foreldre – kommuneadministrasjon – lokalpolitikere, der alle er reelle parter og kan komme med innspill.

Det beste er om samarbeidet kan etableres i «fredstid» med en felles møtearena, møtefrekvens, årshjul for møtene og god informasjonsflyt. Kommunens informasjonsrutine bør være avklart og tydelig, slik at viktig informasjon fra kommuneadministrasjonen til foreldrene via foreldrerådet og/eller barnehagens SU når fram. Eksempelvis kan kommuneadministrasjonen utarbeide et offentlig skriv om det lokale FUB, som sendes ut til alle nye foreldre med barn i barnehage, for å sikre at alle får den samme informasjonen.

Det vil være en fordel med en robust organisering som motvirker at organet og samarbeidet blir personavhengig. Kommuneadministrasjonen kan gjerne ha en rolle i å «drifte» det lokale FUB for å sikre kontinuitet, men uten å blande seg inn i FUBs interne arbeid.

Det er i tillegg viktig at det kommer på plass møtepunkter mellom FUB og politikerne, slik at det lokale FUB når fram til det politiske nivået.

HVORDAN GÅR DU FRAM SOM FORELDER?

Foreldre som ønsker å ta initiativ til å danne et lokalt foreldreutvalg, kan eksempelvis gå fram slik:

- Ta kontakt med rådmann og/eller barnehageansvarlig i kommunen og be om et møte, hvor planen om et lokalt utvalg drøftes.
- Send ut en invitasjon til samtlige SU-representanter i kommunens kommunale og private barnehager og inviter til et informasjonsmøte om planleggingen av et lokalt foreldreutvalg.
- Lån gjerne møtelokaler av kommunen for eksempel i rådhuset eller i annet offentlig bygg som skole og barnehage, og inviter kommunens barnehageansvarlige, rådmann og/eller ordfører.
- Sørg for å bruke informasjonsmøtet til å verve flest mulige medlemmer til det kommende lokale utvalget, og ha møtedato og sted klart for det første møtet med det kommende utvalget.

Hva kan oppnås?

Foreldre vil ha høy kvalitet på barnehagetilbudet. Foreldre kan gjennom engasjement bidra til at kvaliteten økes, ved å stille spørsmål, fremme krav og komme med forslag om barnehagens innhold og drift.

LØFTE FREM BARNEHAGESAKER I FELLESSKAP

Når foreldre og ansatte løfter frem barnehagesaker i fellesskap, vil dette gi saken mer tyngde og status for eksempel hos de politiske myndigheter.

I et lokalt utvalg for foreldre vil det bli lettere å løfte stemmen til barnehageforeldre opp til kommunenivå, for eksempel når det gjelder budsjett, årsplaner, bemanning eller vikarbruk. Dette kan igjen styrke foreldrepåvirkningen på utviklingen av barnehage-sektoren

STORTINGSMELDING OM FRAMTIDENS BARNEHAGER

I forarbeidet (NOU 2012:1: Til barnas beste) til Stortingsmeldingen i 2013 om framtidens barnehage står det:

«Kommunalt/lokalt foreldreutvalg er antatt å kunne medvirke positivt til foreldrenes innflytelse på barnehageutviklingen lokalt, blant annet som høringsinstans i utformingen av den lokale barnehagepolitikken.»

Dette er et viktig insentiv i forhold til hvor mye sterkere foreldrestemmen står i lokalmiljøet, og at foreldrene sammen både kan påvirke og medvirke til at barnehagetilbudet i den enkelte kommune organiseres slik at det blir til beste for barnet.

FUB KAN VÆRE STØTTESPILLERE OG LØFTE SAKER OPP PÅ HØYESTE NIVÅ

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) er opprettet på nasjonalt nivå.

Lokale og kommunale utvalg har i FUB et felles landsomfattende forum å henvende seg til med saker som angår forholdet mellom hjem og barnehage. FUB kan være støttespillere og løfte saker opp til Utdanningsdirektoratet.

Foreldreutvalgets sammensetning

ANTALL MEDLEMMER

Medlemmene til det kommunale utvalget kan velges blant foreldre-representantene ved de forskjellige barnehagenes foreldreutvalg eller samarbeidsutvalg. Antall medlemmer må vurderes fra kommune til kommune, sett i forhold til kommunens størrelse og antall barnehager. I små kommuner kan foreldreutvalgene velge å slå seg sammen barnehage og skole eller på tvers av kommunegrensene, dersom antall foreldre i et fremtidig utvalg ellers blir for lavt.

UTVALGETS ORGANISERING

Den formelle sammensetningen av et lokalt utvalg kan være:

- Leder
- Nestleder
- Styremedlemmer
- Sekretær
- Varamedlem
- Kasserer

ARENAER FOR FUB

Arenaer det lokale FUB kan kommunisere og synliggjøres på:

- Kommunens hjemmeside
- Facebook
- Interesseorganisasjoner for eksempel minoritetsspråklige foreldre og/eller foreldre med barn som har hjelpebehov
- Faste halvårslige møter og møteplasser med kommunens ledelse og politiske nivå

FORELDREUTVALGETS OPPGAVER.

Det er mange tema og saker det lokale FUB kan diskutere og ha oppe til behandling, for eksempel: hvordan sørge for at foreldre er informert om aktuelle saker? Hva er de viktigste sakene foreldreutvalgene bør jobbe med? Hvordan få til en nyansert diskusjon om kvalitet og innhold i barnehagen? Hva er kvalitet i barnehagen?

HVILKE SAKER SKAL UTVALGET BEHANDLE?

Det blir viktig at de lokale utvalgene har fokus på de store og kommuneomfattende sakene, som er relevante for hele barnehagefeltet i kommunen, uavhengig av eier. Dette kan for eksempel være avgjørende faktorer som:

- Størrelse på barnegruppene
- Voksnetthet
- Pedagogtthet
- Kompetanse hos personalet

Økonomiske ressurser legger til rette for god kvalitet, men de nevnte faktorene legger forutsetningene for den utøvende kvaliteten. Byggmessige faktorer påvirker også kvalitet.

Et godt tips er å velge saker i henhold til årshjul, for eksempel budsjett, årsplan, revidering av årsplan, opptak, kompetanse og oppstart, som er faste innslag gjennom barnehageåret.

Det lokale foreldreutvalget kan be om å få tilsendt saker av betydning og som er av overordnet interesse fra den enkelte barnehages FAU/SU.

Foreldreutvalget kan også ta utgangspunkt i møteplanene og sakslistene til Hovedutvalget for oppvekst, Formannskapet og/eller Kommunestyret i den enkelte kommune, og sette aktuelle saker på dagsorden i egne utvalgsmøter.

SLIK GJØRES DET I KRISTIANSAND KOMMUNE.

Kristiansand kommune har opprettet et lokalt foreldreutvalg for barnehagene i kommunen. Utvalget heter Barnehageforeldreutvalget (BAFU). BAFU inkluderes i beslutningsprosesser i kommunen, og saksgangen har følgende rekkefølge:

1. Samarbeidsutvalg i barnehagene
2. Barnehageforeldreutvalget (BAFU)
3. Oppvekstdirektøren
4. Oppvekststyret

På hvilket nivå saken avgjøres er avhengig av innholdet. Saker av administrativ karakter avgjøres av oppvekstdirektøren. Større saker avgjøres politisk i Oppvekststyret eller eventuelt i Bystyret.

Kristiansand kommunes modell kan danne et utgangspunkt eller være veiledende for hvordan saksgangen mellom et lokalt foreldreutvalg og en kommuneadministrasjon kan foregå.

HVOR OFTE SKAL DET AVHOLDES MØTER?

Det er selvfølgelig opp til det enkelte utvalg hvor hyppig det er ønskelig og relevant å avholde utvalgsmøter. Møtene kan fortrinnsvis avholdes i for – eller etterkant av By-/Kommunestyremøtene, for å behandle aktuelle saker mens de ennå er ferske. I mange kommuner betyr dette at utvalget da skal avholde møter en gang pr. måned, noe som kan bli både for ofte og unødvendig. En møteavvikling på to til fire ganger i året er slik sett mer realistisk og gjennomførbart.

VEDTEKTER.

Det er fornuftig for et foreldreutvalg å formalisere arbeidet og lage vedtekter for utvalget, uten at det blir byråkratisert. Utvalgets vedtekter kan forslagsvis inneholde beskrivelser av følgende områder:

- Formål
- Medlemmer
- Utvalgsmøter
- Referat og referatpraksis
- Årsmøte
- Valgkomité
- Budsjett og regnskap
- Revisor
- Arbeidsgrupper (for eksempel ad hoc grupper ved behov)
- Vedtektsendringer
- Oppløsning

«Hva skal barnet hete»?

Et lokalt foreldreutvalg bør favne foreldre fra både kommunale og private barnehager og være et uavhengig organ. Utvalget skal representere *alle* foreldre med barn i barnehage innenfor en kommune, og bør derfor ikke ha verken politiske eller eiermessige føringer. Navnet på utvalget bør være så objektivt som mulig, og FUB nasjonalt foreslår derfor at foreldreutvalgene i kommune-Norge kan kalle seg for FUB og deretter med kommunenavn, for eksempel FUB Oslo. På denne måten blir også de lokale utvalgene en forlengelse av det nasjonale FUB.

Avslutning

Foreldreutvalget for barnehager har tro på at det nytter å stå sammen som foreldre og snakke med én stemme for å nå fram til både besluttende myndigheter, kommuneadministrasjonen og til fagfolk fra barnehage- til høgskolenivå.

Foreldre er de viktigste personene i barns liv og en betydningsfull samarbeidspartner for barnehagen, og foreldrene må både engasjere seg og bli en naturlig del av barnehagens indre liv.

Bruk muligheten!

FUB

TELEFON 22 05 90 70
POSTADRESSE Postboks 9360 Grønland, 0135 Oslo
BESØKSADRESSE Schweigaards gate 15 B, 0191 Oslo
E-POST post@fubhg.no
NETTADRESSE www@fubhg.no

FOTO Forsiden: Berit Roald/NTB scanpix
Side 6, 8 og 12: Istockphoto

DESIGN Tank